

Карпенко О.В.

УДК 631.158

АНАЛІЗ СТАНУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В КОНТЕКСТІ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. В статті розглянуто та проаналізовано особливості формування фермерських господарств в контексті складових економічної безпеки підприємництва. Фермерські господарства є однією з ефективних форм господарювання, надійним засобом розв'язання продовольчої безпеки суспільства та в цілому є фактором забезпечення соціально-політичної стабільності країни. Запроваджена система фінансування державної підтримки фермерських господарств не забезпечує оптимального рівня рентабельності, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках, гарантування продовольчої безпеки країни, посилення соціального захисту сільського населення. Фермерські господарства визнані на законодавчому рівні, існують поряд з іншими суб'єктами підприємництва в АПК, конкурують як рівноправна форма господарювання на селі. Проте у межах кожної із складових економічної безпеки конкурентоспроможність фермерських господарств стикається із безліччю зовнішніх та внутрішніх загроз, які вкрай складно подолати.

Ключові слова: фермерські господарства, управління підприємством, економічна безпека, ризики діяльності, складові економічної безпеки підприємництва.

Аннотация. В статье рассмотрены и проанализированы особенности формирования фермерских хозяйств в контексте составляющих экономической безопасности предпринимательства. Фермерские хозяйства являются одной из эффективных форм хозяйствования, надежным средством решения продовольственной безопасности общества и в целом есть фактором обеспечения социально-политической стабильности страны. Внедренная система финансирования государственной поддержки фермерских хозяйств не обеспечивает оптимального уровня рентабельности, его конкурентоспособности на внутреннем и внешнем рынках, обеспечения продовольственной безопасности страны, усиление социальной защиты сельского населения. Фермерские хозяйства признаны на законодательном уровне, существуют наряду с другими субъектами предпринимательства в АПК, конкурируют как равноправная форма хозяйствования на селе. Однако, в пределах каждой из составляющих экономической безопасности конкурентоспособность фермерских хозяйств сталкивается с множеством внешних и внутренних угроз, которые крайне сложно преодолеть.

Ключевые слова: фермерские хозяйства, управление предприятием, экономическая безопасность, риски деятельности, составляющие экономической безопасности.

Summary. The article discusses and analyzes the features of the formation of farmers in the context of economic security of enterprise components. Farmers is one of the most effective forms of economic, reliable means of addressing food security and society as a whole is a factor for social and political stability of the country. The implemented system of financing state support of farms does not provide an optimum level of profitability, competitiveness in domestic and foreign markets, ensuring food security of the country, strengthening the social protection of the rural population. Farmers recognized at the legislative level, there along with other business entities in the agricultural sector, competing as an equal form of management in the countryside. However, within each of the components of the economic security of the competitiveness of farms faced with many external and internal threats, which are extremely difficult to overcome.

Keywords: farming, business management, economic security, operational risks, components of economic security

Постановка проблеми. Необхідність стійкого забезпечення економічної безпеки фермерських господарств викликана основним завданням: забезпечення їх конкурентоспроможності і сталого економічного розвитку, захисту їх ресурсів від глобальних і локальних загроз, здатності адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Саме в результаті трансформаційних процесів у вітчизняній аграрній економіці з'явилася ця нова організаційно-правова форма господарювання, яка нині є визнаною й рівноправною в системі аграрних соціально-економічних та виробничих відносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фермерські господарства є однією з ефективних форм господарювання, надійним засобом розв'язання продовольчої безпеки суспільства та в цілому є фактором забезпечення соціально-політичної стабільності країни. Вчені - економісти І.Костирко, М.Яремова, В.Липчук, Л.Гнатишин, Ю.Макаренко, Н.Третяк та інші фермерські господарства розглядають як сукупність методів і форм, інструментів і піднесення впливу на економічну й соціальну стабілізацію сільського господарства та агропромислового комплексу в цілому через систему державної підтримки. Однак, поява фермерських господарств не була належним чином обґрунтована, не розроблено достатньо відповідних механізмів і програм функціонування фермерства. І сьогодні відсутні стратегії його розвитку на майбутнє [2].

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання, яке полягає в аналізі стану та конкурентоспроможності фермерських господарств в контексті складових економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головним представником підприємництва в АПК є фермерські господарства. Вагомим поштовхом до створення та становлення фермерських господарств в Україні було проведення радикальних аграрних реформ у 90–х роках минулого століття.

Згідно закону України "Про фермерське господарство" від 19.06.2003 року, "фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону" [4].

АНАЛІЗ СТАНУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В КОНТЕКСТІ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Наразі фермерські господарства функціонують в умовах мінливості, непередбачуваності та невизначеності з огляду на нестабільність інфраструктури аграрних ринків, диспаритет цін, залежність виробництва від природних умов, просування та збуту продукції на ринку, що знижує рівень їх економічної безпеки, що є комплексною характеристикою конкурентоспроможності та стійкості усіх функціональних сфер діяльності господарств і результатом сукупної дії фінансової, ресурсно-технічної, кадрової, виробничої, екологічної та збутової безпеки [3, с. 5].

Станом на 1 липня 1990 р. на території України діяло лише 12 фермерських господарств, темпи утворення їх постійно нарощувалися. Станом на початок 2001 року їхня кількість перевищувала базисну в 470 разів. Нині кількість фермерських господарств в Україні становить 40752 од. Протягом 1995–2013 рр. їх кількість зросла на 5974 од. Проте з 2008 року спостерігається тенденція до скорочення фермерських господарств (табл. 1). Даний факт можна пояснити несприятливою кон'юктурою сільського ринку, поступовим розвитком альтернативної зайнятості у сільській економіці.

Таблиця 1. Основні показники розвитку фермерських господарств в Україні

Показник	Роки						2013 до 1995, %	
	1995	2000	2005	2008	2009	2011		2013
Кількість фермерських господарств, од.	34778	38428	42445	42446	41906	40965	40752	117,2
Площа землі в користуванні, тис. га:								
- сільсько-господарських угідь	786,4	2157,6	3661,2	4327,8	4298,6	4345,9	4451,7	556,1
- у т.ч. ріллі	718,5	1994	3492,6	4189,3	4165,1	4221,9	4310,0	599,9
Валова продукція сільського господарства (у постійних цінах 2010 року) – усього, млн грн	1392,4	3125,2	8177,5	14141,3	12119,1	16192,5	19091,4	1371,1
у тому числі:								
- рослинництва	1189,8	2903,3	7719,2	13194,4	11125,2	14997,7	17695,3	1487,2
- тваринництва	202,6	221,9	458,3	946,9	993,9	1194,8	1396,1	689,1

Джерело: [1]

Частка фермерського сектору у виробництві сільськогосподарської продукції залишається невеликою, у 2013 році – 7,6% (від валової продукції сільського господарства у постійних цінах 2010 року).

Валова продукція сільського господарства, вироблена у фермерських господарствах, зросла від 1392,4 млн грн у 1995 році до 19091,4 млн грн у 2013 році. Протягом 1995–2013 рр., обсяг валової продукції фермерських господарств в Україні, збільшився у 13,7 раз. Отже, збільшення виробництва продукції у фермерських господарствах відбулось за рахунок інтенсивних факторів.

Основним видом діяльності фермерських господарств є вирощування рослинницької продукції. У 2013 році фермерськими господарствами вироблено продукції рослинництва на 17695,3 млн грн і тваринництва – на 1396,1 млн грн [1].

Також істотними характеристиками діяльності та конкурентоспроможності цих виробників сільськогосподарської продукції є обмеженість землі як основного фактора виробництва, сезонний характер виробництва. Земельний розмір фермерського господарства є важливим показником його діяльності. З одного боку, він виступає як вагомий фактор ефективності ведення господарства, а з іншого – є результатом його діяльності. За роки становлення фермерства в Україні розміри господарств як у цілому в країні, так і в окремих її областях та регіонах змінювалися по-різному.

Аналіз динаміки площі сільськогосподарських угідь, що перебувають у користуванні фермерських господарств, має стабільну тенденцію до зростання і становила у 2013 р. 4451,7 тис. га. Порівняно з 1995 роком площа землекористування у фермерських господарствах зросла в 5,7 разів.

Дані свідчать про те, що майже 11,7% фермерських господарств не мали сільськогосподарських угідь взагалі, а тому на одне фермерське господарство, що мало сільськогосподарські угіддя припадало 123,8 га. При цьому спостерігалася їхня істотна диференціація за цим показником. Зокрема, перші три групи, а це 4633 фермерських господарств (14,8% від загальної кількості) фактично не відрізнялися від особистих (селянських) господарств, а 61,3% фермерських господарств використовували площу сільськогосподарських угідь до 50,1 га. Тобто, більшість фермерських господарств за показником – розміри землекористування є дрібними й малими формами господарювання.

У розрізі регіонів протягом 1995–2013 рр. найдинамічніше збільшувалися земельні розміри господарств у Тернопільській, Сумській, Чернігівській областях та АР Крим. Показник частки угідь у користуванні фермерських господарств у загальній площі угідь можна вважати як один із основних критеріїв поширення фермерства.

Вітчизняні науковці Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», ще на початку 90-х років минулого століття розробили методичні рекомендації щодо визначення оптимальних розмірів фермерських господарств в Україні у цілому в межах 250–400 га. Виходячи із вищевикладеного можна стверджувати, що у більшості фермерських господарств України оптимальні розміри землекористування не досягнуті і тільки чотири останні групи (837 фермерських господарств – 2,1% від їх загальної кількості) можна віднести до тих, що мали більш-менш оптимальні розміри землекористування і могли більш продуктивно використовувати землю. Позитивним для національної економіки є той факт, що ці господарства використовували 38,5% від загальної площі сільгоспугідь, що мали фермерські господарства [5].

Чисельність працівників у фермерських господарствах України зросла в порівнянні з 2000 р. на 28,7% і у 2013 р. становила 98617 осіб. Необхідно відзначити й особливості кількісно-якісного складу працівників

фермерських господарств. Це дає підстави для висновку про те, що фермерські господарства не можуть вважатися вирішальним чи важливим чинником зменшення безробіття в сільській місцевості, що зумовлено соціально-побутовими умовами проживання на селі та низьким рівнем оплати праці.

Крім того, оплата праці в сільському господарстві стабільно залишається однією з найнижчих з-поміж галузей економіки: у 2013 р. середньомісячна заробітна плата штатного працівника становила 2270 грн. Щодо використання великих обсягів найманої та сезонної праці у фермерських господарствах, то це необхідність, обумовлена відсутністю достатньої кількості техніки. І хоча впродовж 2000–2013 рр. наявність сільськогосподарської техніки у фермерських господарствах України зросла (чисельність тракторів збільшилась на 12901 шт., зернозбиральних комбайнів на 3987 шт., жаток на 2416 шт.), рівень забезпеченості фермерів технікою залишається досить низьким [6].

Отже, рівень забезпеченості галузі технікою для проведення польових робіт становить 48 – 66% потреби в ній, з неї 80% застаріла і потребує негайної заміни [7]. Через технічні негаразди близько 25% технічних засобів не використовується [4, с. 101].

Низький рівень техніко–технологічного оснащення фермерських господарств спричинив відставання у них валових зборів з одиниці площі в 2,1–3,2 рази від показника зарубіжних країн. І це не дивно, адже на збирання врожаю аграрій має не більше двох тижнів. Якщо затягнути час, врожай гине. Проте наявна кількість техніки не може забезпечити потрібної оперативності і період жнив у нас затягується на цілий місяць, що завдає державі величезних втрат і призводить до зростання собівартості продукції на 10 – 15% [8].

Здавалося б, що значну зацікавленість у розв'язанні проблем мала б мати держава, та вона не демонструє особливого ентузіазму. Участь держави у фінансуванні інвестицій в основний капітал аграрного сектора не перевищує 9% від загального їх надходження.

Через наявність низки бар'єрів та загроз для розвитку підприємництва в АПК інвестори оминають українську економіку. Функціонуючу в Україні модель аграрної економіки у кращому разі можна назвати індустріальною щодо великого підприємницького сектора і доіндустріальною відносно багатомільйонного сектора дрібних господарств [10].

Аналізуючи виробництво сільськогосподарської продукції фермерськими господарствами України, можна зробити висновок про тенденцію її зростання. Протягом 1995–2013 рр. виробництво зернових та зернобобових культур в фермерських господарствах збільшилось в 14,8 разів, соняшнику – в 24,9 разів, картоплі – в 17,5 разів, овочів – в 11,2 раза [1].

У 2013 році фермерськими господарствами України вироблено зернових та зернобобових – 7522,4 тис. т (15,2% від виробленого сільськогосподарськими підприємствами), соняшнику – 2154,4 тис. т (22,8%), картоплі – 277,6 тис. т (42,1%), овочевої продукції – 307,3 тис. т (26,5%).

Одним із головних показників ефективності виробництва сільськогосподарської продукції є урожайність.

Цей показник у фермерських господарств України 2013 р. був нижчим, ніж в сільськогосподарських підприємствах, крім картоплі та овочів. Урожайність зернових та зернобобових культур становила 32 ц (на 8 ц менше, ніж у сільськогосподарських підприємствах); цукрових буряків – 376 ц (23 ц); соняшнику – 21 ц (1 ц).

Виробництво продукції тваринництва в діяльності фермерських господарств посідає незначне місце. У 2013 році у фермерських господарствах України налічувалось 112 тис. голів великої рогатої худоби, у тому числі 45 тис. голів корів, 273 тис. голів свиней, 59 тис. голів овець та кіз, 2,9 млн голів птиці. За останні 18 років (1995–2013 рр.) поголів'я великої рогатої худоби збільшилось в 4,1 раза.

На одне фермерське господарство у 2013 році припадало приблизно по 3 голови великої рогатої худоби, у тому числі 1 корова, 7 свиней, 71 голова птиці. Проте, при певному зростанні поголів'я худоби у фермерських господарствах, його частка в загальній чисельності худоби України незначна.

У 2013 році фермерськими господарствами України вироблено 64 тис. т м'яса (4,4% від виробленого сільськогосподарськими підприємствами), 157 тис. т молока (6%). У порівнянні з 1995 роком виробництво м'яса збільшилось у 9,1 раз. Валовий надій молока у фермерських господарствах збільшився в 3,7 раза. Отже, фермерство як одна з найбільш поширених організаційно-правових форм господарювання вимагає й особливих механізмів економічної безпеки.

У 2013 році фермерські господарства України реалізували: зернових та зернобобових культур – 5761,7 тис. т, насіння соняшнику – 1808,8 тис. т, цукрових буряків – 344,1 тис. т, великої рогатої худоби на м'ясо – 18436,7 т, свиней – 23912,7 т, птиці – 13574,5 т, молока – 124321,2 т.[1].

Середня ціна реалізації 1 ц зернових і зернобобових культур становила 122,6 грн проти 33,12 грн у 2002 році, насіння соняшнику – 291,4 грн (76,94 грн), цукрових буряків – 37,0 грн (12,35 грн), молока та молочних продуктів – 317,5 грн (55,92 грн).

Собівартість 1 ц сільськогосподарської продукції 2013 році була нижчою за ціну по всім її видам окрім худоби на м'ясо. Середня ціна реалізації 1 ц великої рогатої худоби становила 1112,1 грн, а собівартість 1288,8 грн, відповідно свинина – 1529,7 грн проти 1609,3 грн. Тому й не дивно, що багато господарств або зовсім не займаються тваринництвом або на належному рівні. Це зумовлено високою капітало- та трудомісткістю тваринництва, браком коштів для будівництва приміщень, відчуваються труднощі з отриманням позики тощо.

Чистий дохід від реалізації сільськогосподарської продукції фермерських господарств України 2013 року становив – 17491,4 млн грн, що в 3,6 раза більше рівня 2007 року[1].

Прибуток становив 2844,8 млн грн, рівень рентабельності – 19,4%. Наведені в таблиці 2.9 дані свідчать проте, що 2013 року сектор фермерських господарств України у цілому був прибутковим і рентабельним. Для порівняння: рентабельність державних підприємств становить лише 4,2%.

АНАЛІЗ СТАНУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В КОНТЕКСТІ СКЛАДОВИХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Крім виробництва сільськогосподарської продукції, фермерські господарства України займаються її реалізацією та переробкою, наданням сільськогосподарських послуг, перевезенням вантажів, проведенням будівельних робіт, ремонтом сільськогосподарської техніки, рибним та лісовим господарством, виробництвом комбікормів тощо.

Розвиток диверсифікованої діяльності фермерського господарства – можливість мінімізації ризику від основної діяльності. Однак, в сучасних умовах, у фермерських господарствах України, така діяльність майже не розвинена [6].

Однією з суттєвих проблем, що гальмує ефективний розвиток і конкурентоспроможність фермерських господарств є проблема реалізації виробленої продукції через різні формування споживачам.

Отже, по своїй суті, фермерські господарства є найслабшими учасниками ринку, оскільки, по-перше – представляють аграрний сектор (який сам по собі уже є проблемним та ризиковим), а по-друге – це представники малого бізнесу, у підтримку і розвиток якого необхідно вкласти ще багато ресурсів.

А оскільки в більшості випадків фермери не володіють такими фінансовими запасами і можливостями, які під силу великим сільськогосподарським підприємствам, то уже на початкових етапах зародження свого бізнесу держава повинна подбати про підтримку їхнього доходу.

Державна підтримка фермерських господарств здійснюється через Український державний фонд підтримки фермерських господарств за бюджетними програмами "Фінансова підтримка фермерських господарств", "Надання кредитів фермерським господарствам" та "Надання кредитів фермерським господарствам за рахунок коштів Стабілізаційного фонду". Фінансова підтримка надається строго в межах тих коштів, що передбачені у державному бюджеті на відповідні цілі. Обсяги державної фінансової підтримки вітчизняних фермерських господарств є незначними.

Хоча протягом 2008-2013 рр. розмір державної підтримки фермерських господарств збільшився у 1,2 рази. У 2009 р. фермерським господарствам за програмою КПКВ 2801230 "Фінансова підтримка фермерських господарств" на безповоротній основі виділено всього 19,1 млн грн., що втричі менше, ніж у 2008 р., наступні 2 роки – фінансування було відсутнім. Спостерігається скорочення фінансування за програмою 2801460 "Надання кредитів фермерським господарствам", яка ґрунтується на поворотній основі. Хоча необхідно виділити суттєву відмінність даної програми від усіх інших, її особливість проявляється в тому, що вона є постійною впродовж чотирьох аналізованих років.

За період упродовж 2008-2013 рр. державна допомога фермерським господарствам надавалася головним чином за рахунок податкової підтримки, хоча у 2008 році даний вид бюджетного асигнування становив половину від коштів, які отримали господарства за рахунок бюджетних дотацій.

Що стосується вихідної допомоги держави за рахунок бюджетних дотацій для фермерських господарств, то спостерігається значне скорочення у виділенні коштів з кожним роком, приміром, за 6 років видатки скоротилися у 10 разів, і вже 2013 року недоотримано коштів на 90,2% проти 2008 року.

Висновки. Нині незаперечний факт, що фермерські господарства визнані на законодавчому рівні, існують поряд з іншими суб'єктами підприємництва в АПК, конкурують як рівноправна форма господарювання на селі. Проте у межах кожної із складових економічної безпеки конкурентоспроможність фермерських господарств стикається із безліччю зовнішніх та внутрішніх загроз, які вкрай складно подолати, серед них:

- слабка орієнтація у вимогах ринкової економіки;
- відсутність потрібного власного капіталу;
- недостатня матеріальна і технічна озброєність виробництва (без можливостей застосування передових технологій);
- відсутність достатньо потужних джерел фінансування;
- дисбаланс у паритеті цін на промислову і сільськогосподарську продукцію, продукцію рослинництва і тваринництва;
- недосконалість системи оподаткування спонукає фермерів до бартерних операцій і приховування частини виробленої продукції;
- психологічна і організаційна невідповідність працювати в умовах ринкових відносин;
- недосконалість правової захищеності фермерів (селян) від бюрократичного апарату держави та колективних сільськогосподарських підприємств.

Тому, необхідно, щоб уряд забезпечив економічну безпеку фермерському руху шляхом запровадження ринку землі, науково обґрунтованій оцінці якості земельних наділів, а також наданні матеріально-фінансової підтримки фермам як формі підприємництва в АПК.

Джерела та література

1. Сільське господарство України за 2013 рік: статистичний збірник / Держстат України. – К, 2014. – 390 с.
2. Липчук В.В., Гнатишин Л.Б., Оцінка розвитку фермерства в регіонах України Економіка АПК, 2010, №12 с. 47-53
3. Яремова М. І. Формування економічної безпеки сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / М. І. Яремова. – Житомир: ПП «Рута», 2012. – 21 с.
4. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : kodeksy.com.ua.

5. Макаренко Ю.П. Перспективи розвитку фермерства в Україні / П. Ю. Макаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/29.pdf.
6. Судеркін А. М. Розвиток малого підприємництва на селі та його соціально-економічні наслідки: дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / А. М. Судеркін. – К., 2006. – 186 с.
7. Аграрний сектор України: інвестиційна привабливість, незважаючи на недосконале регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitagro.com/agrarniy-sektor-ukrayini-investiciyna-privablivist-nezvazhayuchi-na-nedoskonale-regulyuvannya>
8. Третяк Н.Е. Економічний механізм інвестування в ОСНОВНИЙ капітал сільськогосподарських підприємств/ Н. Третяк, О. Богатиренко // Фінансовий простір. – 2012. – №2 (6). – С. У8–104.
9. Костирко І.Г. АПК України: проблеми відтворення та оновлення основного капіталу / І.Г. Костирко, Т.І. Топішко // Економічний простір. – 2008. – № 19. – С. 92–98.
10. Коваль Л. М. Стан та проблеми формування матеріально-технічної бази аграрного сектора України Агросвіт № 12, 2014 с. 3 – 7.

Лагодієнко В.В., Орел В.М.

УДК 338.43.01:636.2:658.512

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

***Анотація.** Розглянуто питання розвитку інноваційної діяльності м'ясопереробних підприємств. Проведено дослідження важливих проблем інноваційної діяльності та запропоновано шляхи її активізації, що дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності даних підприємств.*

***Ключові слова:** інновації, інноваційні продукти, ефективне регулювання, м'ясні продукти, забезпечення населення, організація виробництва, управління.*

***Аннотация.** Рассмотрены вопросы развития инновационной деятельности мясоперерабатывающих предприятий. Проведены исследования важных проблем инновационной деятельности и предложены пути ее активизации, что позволит значительно повысить уровень инновационной активности данных предприятий.*

***Ключевые слова:** инноваций, инновационные продукты, эффективное регулирование, мясные продукты, обеспечение населения, организация производства, управления.*

***Summary.** The question of innovation meat processing plants. Past studies of important problems of innovation and the ways of its activation, which will significantly increase the level of innovation activity of the enterprises.*

***Keywords:** innovation, innovative products, effective regulation, meat products, providing the population, production, management.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Відсутність цілісної системи ефективного регулювання аграрного сектора нашої держави призвело до неможливості його функціонування та виникнення конкурентоспроможних підприємств, які б вільно та ефективно працювали в сучасних ринкових умовах. Розвиток АПК на сьогодні характеризується численними явними та прихованими протиріччями, що визначають необхідність глибоких структурних перетворень та вдосконалення всієї системи відносин у даній підсистемі народного господарства.

Однією з головних умов виходу аграрної економіки із затяжної кризи є інноваційна модель її розвитку. Зарубіжна та вітчизняна практика доводить, що саме інноваційні зрушення в будь-якій галузі господарювання на сучасному етапі трансформації аграрного сектору здатні не тільки забезпечити високі показники економічного росту, але й вирішити деякі соціальні проблеми та забезпечити конкурентоспроможність економіки. Підприємства м'ясопереробної галузі не є винятком. Враховуючи те, що галузь є стратегічною, вона потребує негайних кардинальних змін, в основі яких має стати інноваційна діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу питанням інноваційного розвитку на даний час приділено у працях українських вчених: О.І. Амоши, Ю.М. Бажала, В.М. Гейця, О.О. Лапко, Б.А. Маліцького, Л.І. Федулової та інших.

Але, разом з тим, економічні умови функціонування будь-якої галузі господарства постійно змінюються, що, в свою чергу, потребує нових тенденцій її розвитку. Не вирішеними залишаються проблеми, які пов'язані з формуванням та розвитком інноваційної діяльності на м'ясопереробних підприємствах.

Формулювання цілей статті. Дослідити шляхи виходу сільського господарства з кризи, а для цього необхідна чітка орієнтація на модернізацію, освоєння інноваційних наукомістких технологій та інноваційних проектів; визначити проблеми, які перешкоджають запровадженню інновацій в діяльність підприємств м'ясомолочної галузі; запропонувати напрями активізації інноваційної діяльності, що дасть змогу значно підвищити рівень інноваційної активності м'ясопереробних підприємств.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з нерозвиненістю ринку інновацій, а також низьким рівнем платоспроможного попиту з боку сільгосп товаровиробників на науково-технічну продукцію, управління науково-технічною політикою в АПК стало носити безсистемний характер. Внаслідок цього щорічно залишаються незатребуваними сільськогосподарським виробництвом до 40-50% закінчених науково-технічних розробок.

На сучасному етапі розвитку сільського господарства перед агропромисловим комплексом країни постає низка важливих завдань. Що стосується м'ясопродуктового підкомплексу, то одна з важливих проблем полягає в надійному забезпеченні населення м'ясом і м'ясопродуктами та якості харчування. В